

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

УДК 930.255:004

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ПОРТАЛУ «ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Башли Н.І.

Центральноукраїнський національний технічний університет

Одним із головних завдань архівної установи є включення ретроспективної інформації в науковий обіг. Для полегшення цього процесу доцільно використовувати Інтернет-ресурси. Електронні ресурси відображають надзвичайно важливу роль інформаційно-комунікаційної функції архівних установ і мають деякі переваги з традиційними засобами. У статті розглянуто складові веб-сайту Державного архіву Кіровоградської області та окреслені основні напрями й перспективи подальшого розвитку порталу.

Ключові слова: архів, Інтернет-ресурс, веб-сайт, архівний інформаційний ресурс, фонд.

Постановка проблеми. Нові реалії сьогодення, формування новітнього інформаційного простору відбиваються на діяльності архівів України: виникають нові форми організації документів, зокрема веб-сайти, електронні архіви. Веб-сайт архівної установи – це новий вид електронного довідника. А.А. Кисельова зазначає: «Існування такого сайту є неодмінною умовою подальшого розвитку засобів оперативного надання архівної інформації споживачам, інноваційної діяльності архівних установ, розвитку теорії і практики архівної справи в умовах інформатизації суспільства в цілому» [5, 3-4].

Важливу роль у розвитку веб-сайтів відіграла Постанова Кабінету міністрів від 4 січня 2002 р. (останні зміни від 26.09.21.2013 р.) «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» та Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України: «Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади» від 25.11.2002 р. На основі цих документів Держкомархів України 20.03.2003 р. затвердив наказ «Про затвердження регламенту функціонування веб-сайту Держкомархіву України». Ці нормативно-правові акти поклали початок створенню веб-сайтів в органах виконавчої влади, зокрема в архівних установах. Архівним установам відповідно до функцій, визначених в законодавстві, а саме: обліку, зберігання документів та використання відомостей належить важлива роль у популяризації історико-культурної спадщини та наданні державних послуг, які з введенням електронного урядування, починають усе активніше реалізовуватися через веб-сайт. Веб-сайти обласних державних архівів України потребують всебічного вивчення з метою визначення напрямків і перспектив їх подальшого ефективного функціонування в умовах інформатизації та глобалізаційних процесів.

Стан вивчення теми дослідження. Проблемам формування електронних архівних ресурсів, створення та наповнення веб-сайтів держав-

них архівів установ присвячена низка наукових праць. До цих питань зверталися сучасні дослідники Г. Боряк [1], Л. Божук, М. Васильченко [2], Л. Дубровіна [4], А. Кисельова [5] та інші. Науковці зосередили увагу на особливостях формування та функціонування веб-сайтів архівних установ, види архівних інформаційних ресурсів, а також деякі аспекти інформаційної технології репрезентації архівних ресурсів у мережі Інтернет. У працях Л. Дубровіної обґрунтовано концептуальні засади інформатизації архівної справи в Україні та узагальнено діяльність Інституту рукопису НБУВ в галузі археографії та архівознавства.

Мега статті – проаналізувати електронні ресурси (веб-сайт) Державного архіву Кіровоградської області у мережі Інтернет та окреслити стан і перспективи його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Наше сьогодення характеризується великим кроком уперед у галузі інформаційних технологій, невідно, що чільне місце в ній займає так звана «всесвітня павутина» – глобальна інформаційна мережа Інтернет, яка дає можливість одержати кожним членом суспільства повної та достовірної інформації на основі вільного доступу. Веб-сайт в Інтернеті, з інформаційно-змістовної точки зору, є одним з дієвих комунікаційних засобів, що спрямований на презентування та ефективне позиціонування будь-якої установи в інформаційно-комунікаційному просторі через надання повної достовірної інформації про себе; розповсюдження та надання вільного доступу до власних інформаційних ресурсів та послуг.

Наявність у кожного обласного державного архіву офіційного веб-сайту є невід'ємною складовою його інформаційної діяльності. Питання розміщення архівної інформації в мережі Інтернет регулюють «Основні правила роботи архівів України», схвалені колегією Державного комітету архівів України (Держкомархіву) 03.02.2004 р. У них зазначається, що обов'язковими елементами структури веб сайту архіву є історична довідка, дані про склад і зміст фондів, перелік та характеристика основних фондів, інформація про унікальні й особливо цінні документи, характеристика довідкового апарату, відомості про ре-

жим роботи архіву і читального залу та порядок доступу до документів [2].

Інформаційна структура порталу «Державний архів Кіровоградської області» повністю адекватна відповідній предметній області, має і повне інформаційне наповнення, не містить зайвих відомостей та недоречних повторів інформації. Інформаційне наповнення веб-сайту тісно пов'язано з його інформаційною структурою. Статистичні, динамічні та потокові матеріали подаються окремими цілісними блоками відповідно до їх тематики.

Розділ – це сукупність веб-сторінок, що відповідають окремій темі.

Сторінка – окрема сукупність даних HTML-структури.

Елемент сторінки – блок текстової або графічної інформації, що входить в склад сторінки.

Документ – файл відмінний від HTML-сторінки структури, на якій є посилання зі сторінок сайту та який відображається вбудованими в браузер або зовнішніми системами.

Карта порталу Державного архіву Кіровоградської області надає користувачам вичерпну інформацію про зміст та структуру порталу. Уся інформація веб-сайту подається користувачам безоплатно. Інформацію, представлену на архівному порталі, зосереджено в 24 розділах, навігація між якими можлива з будь-якої веб-сторінки порталу. Основою архівного порталу є запропонований користувачам рубрикатор, де можна ознайомитися не лише з інформацією адміністративно-управлінського характеру, а й з нормативною базою, галузевими програмами, відомостями про міжнародну діяльність, запити громадян тощо.

На сайті широко представлена інформація довідково-енциклопедичного характеру веб-сторінкою «Про архів», на якій розміщена: історія Державного архіву Кіровоградської області, його структура, завдання, відділи:

- відділ організації та координації архівної справи в області, служби управління персоналом та виконання звернень громадян;
- відділ формування Національного архівного фонду та діловодства;
- лабораторія інформаційних технологій;
- відділ фінансово-економічної роботи та матеріально-технічного забезпечення;
- відділ організації прийому громадян, документообігу, юридичного забезпечення та охорони-пожежної служби;
- відділ археографії та використання документів;
- відділ збереження збереженості та обліку документів, довідкового апарату;
- лабораторія мікрофільмування і реставрації документів [3].

В кожному відділі представлено начальника відділу, контактна інформація, електронна адреса відділу та його функції.

Інформація довідково-енциклопедичного характеру також представлена сторінкою «Контакти», на якій розміщено контактна інформація, розпорядок роботи архіву.

На головній сторінці архівного порталу розміщена актуальна інформація, а саме: щоденні новини та анонси, статистичні дані, посилання

на архівні установи області; методичні документи; інформаційні ресурси з актуальної проблематики, зокрема про голодомори 1921–1923, 1932–1933 рр. тощо.

Вхідна сторінка «Архівні установи області» містить перелік архівів та архівних установ, а саме: архівні відділи міських рад, архівні відділи (сектори) райдержадміністрацій, трудові архіви, трудові архіви у складі архівних відділів міських рад, трудові архіви сільських та селищних рад. Надається можливість переходу без посередньо до сторінок кожної установи, де подано відомості про архів, його фонди, перелік оглядів, інформацію щодо науково-довідкової бібліотеки та бібліографію.

Наступна рубрика – «Нормативна база» містить понад 25 повнотекстових нормативно-правових документів, у тому числі укази, розпорядження та доручення Президента України; Закони України; постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України; положення зі сфери архівної та діловодства, методичні розробки, інструкції тощо.

Сторінка «Публікації на порталі» репрезентує своїм користувачам чотири збірки наукових праць «Державний архів Кіровоградської області», документальні видання та монографії з регіональної тематики, довідники, путівники та анотовані реєстри описів [3].

В рубриці «Документальні виставки on-line» представлено інформацію про більше ніж 50 документальних виставок, на яких експонуються документи з фондів обласного архіву про життя краю. Завдяки виставкам в on-line режимі, користувачі можуть ознайомитися з унікальними та особливо цінними документами архівної установи. Це цифрові копії паперових документів, фоно-, фото- та відеоматеріали. Актуальним напрямом у цьому контексті є використання та аналіз даних електронних ресурсів у педагогічній діяльності та навчальному процесі, тобто робота з архівними документами в інтерактивному режимі на заняттях.

Структура архівознавчої моделі порталу складається з різних рівнів ресурсів та системи управління цими ресурсами. У ресурсах можна виокремити три типові складові архівно-інформаційної моделі організації інформаційних ресурсів сайту, на яких базуються основні елементи сайту:

I. Адміністративна інформація та організація діяльності системи. Блок ресурсів адміністративної інформації: 1. Про архів (ДАКО); 2. Галузеві програми; 3. Державні послуги; 4. Міжнародна діяльність. 5. Вакансії; 6. Хроніка (архівні новини, анонси).

II. Законодавча та нормативно-правова інформація: 1. Нормативна база;

2. Регуляторні акти; 3. Запобігання проявам корупції; 4. Звернення громадян, у якому користувачі мають змогу в режимі on-line звернутися із будь-яким запитанням, отримати необхідну інформацію, поспілкуватися з працівниками. Цей розділ у діяльності архіву в електронному середовищі має особливе значення завдяки прямому on-line взаємозв'язку і взаємодії із реципієнтами, своїй оперативності та мобільності; 5. Доступ до публічної інформації.

III. Наукова та науково-інформаційна діяльність: 1. Розсекречення архівних документів;

Архіви репресованих органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років; Документальні виставки; Публікації на порталі; Архіви у ЗМІ; Пам'ятні та знаменні дати Другої світової війни 1939-1945 рр. Видатні особистості нашого краю; Державному архіву Кіровоградської області – 90 [3].

Міжнародні зв'язки Державного архіву Кіровоградської області та міжнародні програми висвітлено веб-сторінкою «Міжнародна діяльність». Пріоритетним напрямком міжнародної діяльності державних архівних установ України є поглиблення взаємодії із закордонним українством, поповнення НАФ документами, що належать до культурної спадщини української нації і перебувають на зберіганні в архівосховищах іноземних держав.

Державний архів Кіровоградської області надає інформацію 2 мовами (укр.+рос.). На сайті здійснюється автоматичний переклад через програму GoogleTranslate на задані мови. Веб-сайт вкрай потребує фахових перекладів інформації, викладеної не лише на головній сторінці.

Зробивши аналіз інформаційних ресурсів веб-сайту Державного архіву Кіровоградської області, серед основних напрямів його подальшого розвитку можемо виокремити:

- збільшити та розширити перелік послуг, що пропонуються в порталі;
- об'єднати веб-сайт архіву з місцевими (регіональними) соціально-комунікаційними структурами (бібліотеками, музеями, засобами масової комунікації тощо). Це зможе надати змогу суспільству як найкраще орієнтуватися в сучасному соціально-комунікаційному просторі, а також сприятиме виникненню впорядкованого інформаційного електронного ресурсу;
- створити можливість для замовлення платних архівних документів через мережу електронних архівних послуг;

- створити електронний читальний зал;
- створити форум, який надасть споживачеві ретроспективної документної інформації спілкуватися на теми, які являються спільними для них.
- популяризація архівного порталу в Україні та за її межами.

Реалізація вищезгаданих перспективних напрямів надасть змогу Державному архіву Кіровоградської області поглибити і розширити свою присутність у глобальній мережі Інтернет та продовжувати розвиток як сучасної структури соціальних комунікацій.

Висновки. Таким чином, одним із найважливіших каналів реалізації інформаційно-комунікаційної функції архівів, а також засобом професійної комунікації фахівців у галузі архівної справи та документознавства є веб-сайт архівної установи. Електронні ресурси мають деякі переваги з традиційними засобами, серед яких: формування зовнішнього образу установи за допомогою комплексного надання інформації щодо її історії, сучасний стан, організаційно-функціональні можливості, науковий та технічний потенціал, участь у реалізації різноманітних проектів та ін.; інтерактивної спрямованості комунікацій; доступність в будь-яких час до інформації користувачам всього світу; постійне оновлення інформації, з урахуванням запитів та побажань користувачів; надання необмеженого обсягу інформації; отримання мультимедійної інформації; багатоаспектний, а також швидкий пошук необхідних даних у великих масивах інформації.

На сучасному етапі всі обласні державні архіви України, зокрема й Державний архів Кіровоградської області, в різних формах (веб-сайти, веб-сторінки) представлені в глобальній мережі Інтернет. Інформаційний потенціал Державного архіву Кіровоградської області є доволі значним, але одночасно, потребує доопрацювання та удосконалення.

Список літератури:

1. Боряк Г. В. До питання про стан і перспективи розвитку мережевих інформаційних ресурсів соціогуманітарних наук / Г. В. Боряк // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Електронні інформаційні ресурси. Збірка наукових праць / Відп. ред. Г. В. Боряк. – К.: НАН України, Інститут історії України, 2013. – Число 21. – С. 9-25.
2. Васильченко М. М. Електронні ресурси обласних державних архівів України в мережі Інтернет: стан і перспективи розвитку в сучасному соціально-комунікаційному середовищі / М. М. Васильченко // Вісник Харківської державної академії культури. – 2011. – Вип. 32. – С. 159-167.
3. Державний архів Кіровоградської області: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// dakiro.kr-admin.gov.ua/](http://dakiro.kr-admin.gov.ua/)
4. Дубровіна Л. А. Інформатизація архівної справи / Л. А. Дубровіна / Архівознавство: Навч. посіб. для студ. іст. спец. вузів / Упоряд.: Г. В. Боряк та ін. – К., 2003. – С. 236-250.
5. Кисельова А. А. Архівні ресурси України в глобальній інформаційній мережі: види, доступ, перспективи: автореф. дис. на здобуття наук. ступня канд. іст. наук: спец. 07.00.10 «Документознавство, архівознавство» / А. А. Кисельова. – К., 2005. – 19 с.

Башлы Н.И.

Центральноукраїнський національний технічний університет

ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСЫ ПОРТАЛА «ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АРХИВ КИРОВОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ»

Аннотация

Одной из главных задач архивного учреждения является включение ретроспективной информации в научный оборот. Для облегчения этого процесса целесообразно использовать интернет-ресурсы. Электронные ресурсы отражают чрезвычайно важную роль информационно-коммуникационной функции архивных учреждений и имеют некоторые преимущества с традиционными средствами. В статье рассмотрены составляющие веб-сайта Государственного архива Кировоградской области и намечены основные направления и перспективы дальнейшего развития портала.

Ключевые слова: архив, Интернет-ресурс, сайт, архивный информационный ресурс, фонд.

Bashly N.I.

Central Ukrainian National Technical University

INTERNET PORTAL RESOURCES «STATE ARCHIVES OF KIROVOGRAD REGION»

Summary

One of the main tasks of archival institutions is the inclusion of retrospective data in the scientific revolution. To facilitate this process, it is advisable to use online resources. Electronic resources reflect the crucial role of information and communication functions of archival institutions and have some advantages with traditional means. The article examines the components of the website of the State Archives of Kirovograd region and outlined the main directions and prospects of further development of the portal.

Keywords: archive, Internet resource, website, archival information resource, fund.

УДК 94:338.246.8(477)«1943/1950»

НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ДОСЯГНЕННЯ ВОЄННОЇ ДОБИ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ВІДБУДОВИ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УРСР (1943-1950 РОКИ)

Ващенко С.В.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

У роботі досліджуються причини використання науково-технічних досягнень воєнної доби для потреб народного господарства УРСР. Розкривається вплив та значення військової промисловості на розвиток науки, використання цих досягнень для потреб відбудови народного господарства. В період Другої світової війни відбувся значний науковий зліт, який призвів до великої кількості відкриттів. Також розкриваються принципи управління промисловістю та заводами під час війни на прикладі Наркомату танкової промисловості та заводом Танкоград. Саме спрощення системи управління під час війни призвело до підйому наукової думки та піднесення руху ініціативності. Все це мало бути використане у процесі відбудови народного господарства.

Ключові слова: відбудова, війна, військова промисловість, досягнення, народне господарство.

Постановка проблеми. Друга світова війна призвела до небачених економічних та людських втрат. Серед територій, які понесли дані втрати в період війни, знаходиться УРСР. Неможливо навіть точно підрахувати збитки, нанесені господарству УРСР в ході бойових дій. Але характерною рисою Другої світової війни стало те, що саме під час неї відбувся небачений науковий зліт: нові типи військової техніки, новітні методи масового промислового виробництва, відкриття в галузі ядерної фізики, аеродинаміки, оптики та зв'язку, металургії кольорових і рідкісних металів, автоматичного електрозварювання, хімічних

технологій і медичної науки. Вже тоді більшість науковців та конструкторів почали задумуватися про використання в мирних цілях військово-технічних досягнень для відновлення народного господарства країни. Військова промисловість стала основою процесу відновлення економіки країни та вплинула на розвиток і модернізацію промисловості й техніки, що дало можливість перемогти ворога і у короткий час провести відбудову народного господарства країни, але на жаль, даному питанню внеску військової промисловості у відбудову народного господарства не надавалась належна увага серед істориків.